

VAN DER BURCH

Als aanvulling op en gedeeltelijke herziening van hetgeen Mr. G.J.J. van Wimersma Greidanus in 1994 in het eerste deel van zijn magistrale werk "Kwartieren Greidanus - Jaeger in stamreeksen" aangaande de geslachten Van der Burch, Van Foreest en Van Hodenpijl (stamreeksen **342-344**, p. 443-448) had meegedeeld, is in het tweede deel, dat in 2000 verschenen is, met betrekking tot deze geslachten het volgende opgenomen (p. 1111-1113):

342,22? Aert Touwe is onbewezen als vader van Claes Toude.

342,21 Claes Toude, tr. N.N.

NB Een dochter van Heyn Allertsz. was als zijn echtgenote aangenomen op grond van het wapen met de twee zalmen op de grafzerk in 't Woudt; volgens Drs. J.F. Jacobs is dit evenwel het wapen van Jan Symonsz. (zie bij **342,18**).

342,20 Adam Claes Toudenz., tr. N.N.

NB Margriet Willemsdr. van Foreest was als zijn echtgenote aangenomen op grond van het wapen met de hoekige dwarsbalk; volgens Drs. J.F. Jacobs is dit evenwel het wapen van Machtelt Dircksdr. van der (den) Ho(o)rn. De stamreeks **343** Van Foreest komt te vervallen.

342,19 Heynrick Aemsz., tr. Katrijn IJsbrant Dirckszoon(s)dr., dr. van IJsbrant Dircksz. / Aechtenz., aan wie als wapen naderhand een ankerkruis (Van Oegstgeest) is toegekend, was een zoon van Dirck en Aecht Dirck Claeszoon(s)dr., die hertr. Hughe Jacob Stapelsz. [dr. van Dirck Claes Ruyschenz., schepen van Delft 1383, 1384, 1403, 1404, wapen: een schuinbalk waarover een barensteel met drie hangers, de schuinbalk onder de barensteel beladen met een wassenaar, en Hadewij Symon Pieterszoon(s)dr. Deze Dirck was een zoon van Claes Ruysch (schout van Rijswijk 1356) en Alijt Jan Buggendr., en een kleinzoon van Willem van Oegstgeest (volgens C. Hoek zn. van Ghisekyn van Ammers (**380,24**)). Hadewij was een achterkleindochter van Dirc Zoet (**444,22**) via Haedwi Dirc Zoetendr. x Dirc Engel en Yeve x Symon Pietersz.] (Drs. J.F. Jacobs, nog te verschijnen artikel in De Nederlandsche Leeuw, met bronvermelding en argumentatie).

12 maart 1342, Jan Bogghe [Jansz.] ontvangt van Teylingen

te leen 3 morgen land op Ockenberghe [Rijswijk], bij kinderloos overlijden over te gaan op [zijn zuster] Alijd Clais Ruusschen wijf of haar kinderen (ARA, Huis Duivenvoorde 474).

29 nov. 1353, Johan Bugge ontvangt van Mathenesse te leen 9 morgen land in de vrijban van Popswoude, bij kinderloos overlijden te komen aan Claes Ruychen mannelijke kinderen bij Alijt Jan Buggen zuster (RA Utrecht, Verz. Buchel Booth 1 f 31).

9 maart 1356, Clays Ruusche schout van Rijswijk oorkondt en zegelt met een schuinbalk, mogelijk met een barensteel (Delftse Statenkloosters, Koningsveld 65).

30 april 1375, Willem van Oestgeest Claes Ruysschenz. ontvangt 11 mergen land in Rijswijkerbroek; tevoren hield Claes Ruyssche Willemszone van Oestgeest deze 11 mergen die zijns vaders waren. Deze voorz. 11 mergen heeft Dirck Claes Ruysschenz. na dode van zijn voorz. broer Willem ontvangen; 16 april 1429, Machtelt dochter van Dirck Claes Ruysschenz. wordt beleend met de 11 morgen land in Rijswijkerbroek; op 26 maart 1452 heeft Jan Jacobsz. hulde en eed voor haar gedaan (Nassause Domeinraad 7318 f 353v, 354).

12 sept. 1401, Hughe Jacob Stapelssoen, Aecht Dirc Claesz.dr., Pieter Dircsz., Willem Dircsz., Isebrant Dircsz. en Dirc Enghel, alsmede Pouwels Jansz., Hughe Jacob Stapelsz. en Willem IJsebrantsz. als voogden van Bertolmees Dircsz. en Claes Willem Dircsz., verkopen 3½ morgen land met huis, berg en geboomte in Popswoude aan de abt van Egmond (Abdij van Egmond 555).

15 sept. 1401, Dirc Claes Ruuschenz. zegelt met een schuinbalk met een barensteel (Abdij van Egmond 556).

12 aug. 1404, Dirc Claes Ruuschenz., schepen van Delft, zegelt met een schuinbalk met een barensteel (Delftse Statenkloosters, St. Hieronymusdal 35).

24 nov. 1413, Dirc Claes Ruyschenz. zegelt met een schuinbalk met een barensteel (Kloosters Delfland, St. Maria Magdalena in Bethanië te 's-Gravenzande 80).

31 mei 1415, Dirc Clays Ruyschenz. zegelt met een schuinbalk met een barensteel (Delftse Statenkloosters, St. Agatha 64).

1434, schenking aan de Oude Kerk te Delft van 1 gouden Beierse gulden, gelegateerd door Hadewij Dirc Clays Ruuysschen weduwe (GA Delft, Parochiekerken 1348-1572, 31 p 23).

1415-1425, IJsebrant Dircxz. en Dirc Claesz. pachten van de Duitse Orde 24 van 32 morgen erfpachtland in Popswoude;

1445-1452, IJsbrant Aechtenz. pacht de 32 m (Aem Heynricksz. en zijn broer Tou pachten hetzelfde land 1468-1504) (O.V. 1992, 93).

13 dec. 1428, Jan Heerman verkoopt aan IJsebrant Dircxz. de helft van 6 m land op de Harnasch gemeen met Willem Robbrechtsz.; tegelijkertijd verkoopt Jan Heerman aan Willem Robbrechtsz. de helft van 6 m ald. gemeen met IJsbrandt Dircxz.;

18 okt. 1438, Willem Robbrechtsz. verkoopt aan IJsbrant Dircxz. de helft van 6 m land op de Harnasch gemeen met de koper (O.V. 1985, 389).

1 febr. 1437, 30 aug. 1452, IJsbrand Aagtenz. is zuidelijk belender van 1½ morgen land tussen Naaldwijk en Wateringen

(O.V. 1983, 563).

22 nov. 1438, IJsebrand Dirxz. koopt 10 h land in Kethel ten oosten van de Oude dijk en ten zuiden van de Dam laen, gemeen liggend met de H. Geest van Schiedam en met Geryt Claesz. (GA Schiedam, Hervormd Weeshuis 9).

13 jan. 1443, IJsebrant Dircxz. verkoopt 4 m 2 h land in Maasland, gemeen liggend met Claes Zijbrantsz.; hij verzoekt Jacob Yewijn Heyenz. te zegelen en deze doet dat met zijn zegel: een klimmende eenhoorn (GA Schiedam, Hervormd Weeshuis 18, verg. regist 16 en O.V. Jaarboek 1955 p 69: beide onjuist inzake het zegel).

1447, IJsbrant Aechtenz. is noordelijk belender van Boudijn van Dorp (**462**,16) in Maasland (Graven van Holland 715 f 2; O.V. 1989, 450).

1457, IJsbrant Dircxz. is noordelijk belender van 6 m land in Kethel (O.V. 1980, 633).

1463, de woorden "dit is mogelijk" t/m "34 f 41" doorhalen.

5 juli 1467, Dirck IJsbrantsz. verkoopt aan zijn neef Aem Heynricxz. 10 h land in Kethel, gemeen met de H. Geest van Schiedam en met Gerijt Claesz., geërfd van zijn vader IJsbrant Dircxz. (GA Schiedam, Hervormd Weeshuis 9).

342,18

Aem Heynricksz., tr. Margriet Jan Symonszoonstr., dr. van Jan Symonsz., wapen: twee zalmen, en Machtelt Dircksd. van der (den) Ho(o)rn.

Dirck van der (den) Ho(o)rn Heynricksz. hertr. Katrijn N.N. en tr. N.N. van Hodenpijl. Zijn wapen: een hoekige dwarsbalk (gevoerd door Herbaren ver Katherinenz. en zijn nakomelingen; onbekende tak Van Foreest?). Zij was een zuster van Jan van Hodenpijl, wapen: rechts geschuinbalkt van zes stukken, en een dr. van Dirk van Hodenpijl (**344**) en Machteld van Heemstede (Drs. J.F. Jacobs, als boven).

27 aug. 1363, Herbaern ver Katrinenz. zegelt met een hoekige dwarsbalk van 3½ keper, boven vergezeld van 2 naast elkaar geplaatste ... (bollen?) (O.V. 1997, 774).

1422, Willem Hugenz. van den Horn verkoopt aan zijn pachter Dirrick van den Hoorn Henricxz. 1/8 van 15 morgen land met huis, berg en geboomte, waarin deze woont, en 1½ morgen land gelegen in Hodenpijl gemeen met de koper en diens zwager Jan van Hodenpijl en de vrouw van Cornelis Gijsbrechtsz. (GA Delft, Oude en Nieuwe Gasthuis 517 f 65v).

8 mei 1457, 6 april 1464, 15 juni 1464, 14 mei 1465, 14 mei 1465, Katrijn weduwe van Dirc van der (den) Ho(o)rn verkoopt aan Adriaen Dircxz. van der (den) Ho(o)rn resp., 3, 1, 1 en ½ morgen land op de Horn op de Harnasch en 1½ morgen land in Hodenpijl (id. 517 f 65v-67v). NB Adriaen Dircksz. van der (den) Ho(o)rn, ovl. 1484, veertigraad, schepen en burgemeester van Delft, zegelt met een hoekige dwarsbalk vergezeld boven rechts van een schelp; de wapenkaart der veertigraaden van Delft van W. van der Lely en H. de Leth uit 1738 toont met de kleuren: in zilver een hoekige rode dwarsbalk (dus als Van Foreest) vergezeld

boven rechts van een zwarte schelp (C.B.v.Genealogie, coll. Muschart).

29 maart 1471, Aem Heynricxz. verkoopt 10 h land in Kethel aan het convent van St. Ursula te Schiedam (GA Schiedam, Hervormd Weeshuis 9).

23 juni 1494, Aem Hendricxz., een der buren en gezworenen van Hof van Delft, is 75 jaar oud (O.V. 1997, 661).

343 VAN FOREEST. Deze stamreeks vervalst. [...]

344 VAN HODENPIJL. [...] Arnoud van Hodenpijl, vermeld 1316-1357, wiens zoon Jan van Hodenpijl, knape, vermeld 1352-1376+, tr. Aleid van der Made (1356), dr. van Dirk van der Made (vermeld 1316-1349) en Lysbeth van der Merwede (**392**) Jansdr. Hun zoon was: Dirk van Hodenpijl, ridder, heemraad van Delfland, rentmeester van Noord-Holland, vermeld 1360-1406, ovl. mei/nov. 1406, tr. Machteld van Heemstede heer Gerrits dr. ex Maria van Polanen (**547**). Zie bij **342**,18 Aem Heynricxz.

[...]

1376, 1384, Dirk van Hodenpijl tocht zijn vrouw Machteld van Heemstede;

1381, Dirk van Hodenpijl bezit de woning tot Rodenrise in leen van Brederode;

1384, Dirk van Hodenpijl draagt zijn woning te Rijswijk met 24 morgen land op aan hertogin Margaretha;

1387, Dirk van Hodenpijl is borg voor Reinoud van Brederode (De Nederl. Leeuw 1957, 187 e.v., 241-242).

20 nov. 1391, Dierick van Hodenpijl is een dergenen die worden aangesteld als heemraad van Delfland; hij is dat nog op 10 mei 1396;

3 mei 1398, Heer Dirck van Hodenpijl, ridder, moet met zijn vijf gewapende mannen graaf Albert te hulp komen tegen de Friezen;

3 en 23 juni 1402, Dirck van Hodenpijl, ridder, oorkondt als rentmeester van Noord-Holland (F. van Mieris, Groot charterboek der Graaven van Holland).

25 juni 1403, heer Dirk van Hodenpijl wordt beleend met een tiend in Nieuwerkerk aan de Alm (O.V. 1985, 191). Eerder hield Jan van der Dussen (**400**,23) deze tiend.

Van de drie series losbladige aanvullingen, die de heer Greidanus nadien nog in druk heeft doen verschijnen, is in de laatste, gedateerd zomer 2005, nog geconstateerd:

342,18 Behalve dat het een linkerschuimbalk in plaats van een (rechter)schuimbalk laat zien, vertoont het wapen op het zegel van Aernt Tou Heynricxz. een zodanige gelijkenis met dat van zijn betovergrootvader Dirc Claes Ruyschenz., dat het wapen en (sinds 1536) de naam Van der Burch bij de

nakomelingen van Aem Heynricxz. niet als oorspronkelijk te beschouwen zijn (volgens Drs. J.F. Jacobs).

Holland 1992, 136.

Inmiddels is komen vast te staan dat de naam Van der Burch sinds 1522 door de nakomelingen van Aem Heynricxz. is gevoerd.

Overigens is de rangschikking van de wapens in de vier hoeken van de grafzerk in de kerk van 't Woudt niet overeenkomstig de regels van de heraldiek. Nu werden die niet altijd even zorgvuldig in acht genomen: bij ontbreken van of onbekendheid met een wapen werd b.v. daarvoor wel eens het wapen van de moeder of een voormoeder in de plaats gesteld (men ziet het bij het Rotterdamse geslacht Huytgenhoeck, dat van een kleindochter van Jan Symonsz. afstamde). In het geval van de zerk in de kerk van 't Woudt vormen de vier wapens - in de volgorde 1, 3, 2 en 4 -, hun oorsprong nemend bij de kinderen van Aem Heynricxz., een matrilineaire reeks. Een verklaring zou kunnen zijn dat deze vroeg zestiende-eeuwse grafsteen in de plaats gekomen is van een oudere, vijftiende-eeuwse, die de wapens Van der (den) Ho(o)rn en Van Hodenpijl getoond heeft en dat die beide wapens op de nieuwe steen aan de rechterzijde overgenomen zijn.

In 2009 is van de hand van Freek Lugt een aantrekkelijk uitgevoerd boek verschenen met de titel "Het goed van Oestgeest. De Middeleeuwen in Oegstgeest, Poelgeest, Kerkwerve, Rijnsburg en Nieuw-Rhijngest". Hierin kent hij een m.i. te grote betekenis toe aan het voortleven van de naam en het wapen Van Oegstgeest (dan wel Heerman van Oegstgeest) in de herinnering van de nakomelingen van Aem Heynricxz. In navolging van Mr. J.J.F. Lots in diens artikel "Margriet Heerman van Oegstgeest" in De Nederlandsche Leeuw, jg. 101 (1984), kol. 39-41, stelt hij dat de echtgenote van Aem Heynricxz. (uit de bronnen bekend als Margriet of Margriet Jan Symonsz.dr.) vernoemd zou zijn naar Margriet, de eerste echtgenote van haar vader Jan Symonsz. So far so good. Het betreft de gewoonte om het oudste kind uit iemands tweede huwelijk te vernoemen naar diens eerste, overleden partner (voorzover van het zelfde mannelijke of vrouwelijke geslacht). Margriet, de eerste echtgenote van Jan Symonsz., zou echter in vrouwelijke lijn van het Leidse geslacht (Heerman) van Oegstgeest afstammen en Margriet van Oegstgeest geheten hebben. De dochter uit het tweede huwelijk van Jan Symonsz. en echtgenote van Aem Heynricxz.

zou daarom Margriet van Oegstgeest of Margriet Heerman van Oegstgeest genoemd zijn (p. 199-203, 255). Lugt's adstructie is suggestief: de afbeelding op p. 202 vertoont een laat zeventiende-eeuwse schets van de grafsteen in de kerk van 't Woudt met - naast de wapens in de vier hoeken - in het midden de wapens Van der Burch en Van Oegstgeest. Deze bevinden zich echter noch op de grafsteen zelf (vgl. de foto op p. 203) noch op een andere, nauwkeurige tekening van de grafsteen uit dezelfde periode in hetzelfde familiearchief (GA Delft, archief van de familie Van der Burch, nr. 1, dl. 2, p. 137).

Er zijn inderdaad diverse aanwijzingen dat de naam en het wapen Van Oegstgeest reeds in de zestiende eeuw een (overigens niet geheel duidelijke) plaats innamen in de herinneringscultuur van de Delftse Van der Burch'en. Het wapen Van Oegstgeest - een ankerkruis - komt weliswaar niet voor op de grafzerk in de kerk van 't Woudt, wat gezien de rangschikking van de vier wapens in een matrilineaire reeks, met de kinderen van Aem Heynricxz. als uitgangspunt, niet behoeft te verwonderen. Maar wel kwam het wapen Van Oegstgeest voor op gebrandschilderde glazen, op familieportretten en als kwartierwapen op de grafzerk van een zoon van Aem Heynricxz.'s broer Aernt Thou Heynricxz., te weten van "IJsbrant Tou Arentszoon", overleden 13 okt. 1531 (GA Delft, archief van de familie Van der Burch, nr. 1, dl. 2, p. 171). Dit laatste impliceert echter dat de relatie met Van Oegstgeest niet via Margriet, de dochter van Jan Symonsz., maar via de twee broers Aem en Aernt Thou Heynricxz. gezocht moet worden.

Het wapen Van Oegstgeest - een ankerkruis - lijkt mij pas in de zestiende eeuw aan een voorouder van Aem Heynricxz. en Aernt Thou Heynricxz. te zijn toegekend. Ik vermoed dat het teruggaat op de naam Van Oegstgeest, die bij het voorgeslacht van Aechte Dirc Claesz.dr. - de moeder van IJsbrant Dirksz. of Aechtenz. - aangetroffen wordt; een broer van haar vader heette Willem van Oegstgeest Claes Ruyschenz. In dat geval is het in de zestiende eeuw gebezigde wapen Van Oegstgeest afgeleid van de naam die nog in de herinnering voortleefde, hoewel Willem van Oegstgeest Claes Ruyschenz. niet het ankerkruis gevoerd heeft. Hij was enkel vernoemd naar zijn grootvader van vaderskant Willem van Oegstgeest - volgens C. Hoek een zoon van Ghisekijn van Ammers - en deze op zijn beurt vermoedelijk naar een gelijknamige voorvader van moederskant.

Mijn al in 2000 aangekondigde artikel is nog niet verschenen. Wel zijn er sindsdien details aan het licht gekomen, zoals met betrekking tot de naam en het wapen Van der Burch en het wapen Van Oegstgeest, die een later tijdstip van publicatie rechtvaardigen.